

4 511.47
Б 612

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

БІЛТЮК СЕРГІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

УДК378.796.01:235.577

**ФОРМУВАННЯ СТИМУЛІВ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ В
ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ
(на прикладі плавання)**

24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання
різних груп населення

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з фізичного виховання і спорту

ХАРКІВ – 2006

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Волинському державному університеті імені Лесі Українки, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор
Цьось Анатолій Васильович,
Волинський державний університет
імені Лесі Українки, завідувач кафедри
теорії і методики фізичного виховання.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Дубогай Олександра Дмитрівна,
Національний педагогічний університет
ім. М.П.Драгоманова, завідувач кафедри
фізичного виховання і здоров'я;

кандидат педагогічних наук, доцент
Пилинко Ольга Олександрівна,
Харківська державна академія фізичної культури,
завідувач кафедри водних видів спорту.

Провідна установа: Львівський державний інститут фізичної культури,
кафедра теорії і методики фізичного виховання,
Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту,
м. Київ.

Захист відбудеться 28 листопада 2006 р. о 15 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К.64.862.01 Харківської державної академії фізичної культури за адресою: 61022, м. Харків, вул. Клочківська, 99.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Харківської державної академії фізичної культури (61022, м. Харків, вул. Клочківська, 99).

Автореферат розіслано 27 жовтня 2006 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.С.Ашанін

БІБЛІОТЕКА
Львівського державного
інституту фізичної
культури

2603

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Читальні
роботи
ЛДЮ: 1

Актуальність теми дослідження. Пошуки шляхів залучення дітей до систематичних занять фізичними вправами впливає з основ національної школи, де великого значення надається фізичному розвитку, загартуванню та зміцненню здоров'я учнів. За результатами досліджень у галузі медико-біологічних і педагогічних наук (О.Д.Дубогай, 2003; Т.Ю.Круцевич, 2000; М.Є.Кутєпов, 1980; О.С.Куц, 1997; В.І.Лях, 1996), фізичні вправи є найпотужнішими засобами, які здатні забезпечити не лише загальний, а й цілеспрямований розвиток функцій і систем організму людини.

У фундаментальних наукових дослідженнях з фізичного виховання (Л.В.Волков, 1988; В.М.Зациорський, 1968; А.В.Петровський, 1998; О.О.Пилипко, 2006; А.Г.Сухарев, 1976; Б.М.Шиян, 2001), в тому числі і плавання (Л.П.Макаренко, 1983, 1985), висловлюється думка, що ефективність фізичної підготовки дітей молодшого шкільного віку поліпшується із вдосконаленням навчального процесу. Поряд із цим, необхідно зазначити, що однією із актуальних проблем навчального процесу є формування позитивного ставлення дітей до фізичного виховання і спорту.

Заняття фізичними вправами здійснюються під впливом певних стимулів, спонукань, що є рушійними силами навчальної діяльності (В.Г.Ананьєв, 1980; Б.І.Додонов, 1984; П.К.Дуркін, 1994; Є.П.Льїн, 2000; П.Ф.Каптерев, 1982; Л.В.Кекух, 2001). Це потреби, інтереси, переконання, ідеали, ціннісні орієнтації, які стимулюють навчальну діяльність дітей. На важливості формування у школярів ціннісних орієнтацій, мотивів, потреби займатися фізичними вправами наголошується у багатьох наукових працях (В.Г.Асєєв, 1990; В.А.Бауєр, 1987; Л.І.Божович, 1972; З.П.Равкін, 1972). При цьому проблема формування у дітей стимулів до фізичного виховання не була окремим предметом дослідження.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що питання формування стимулів в навчальному процесі розглядалися здебільшого в загальнотеоретичному контексті. У спадщині видатних педагогів Я.А.Коменського (1955), А.С.Макаренка (1986), В.О.Сухомлинського (1996), К.Д.Ушинського (1954) є цінні положення щодо ролі і значення стимулів у навчальному процесі. У розробці цієї проблеми брали участь видатні психологи, зокрема Л.С.Виготський (1984), Д.Б.Ельконін (1989), М.О.Леонтєв (1977), К.К.Платонов (1986) та інші. Окремі особливості формування стимулів в навчально-виховній діяльності школярів відображені в наукових працях С.М.Корнієнка (2001), О.П.Кодратюка (1979), В.І.Лозової (1990). У науковій літературі (П.Ф.Каптерев, 1982; Л.В.Кекух, 2001; О.І.Киричук, 1982) розглянуто різні підходи до вивчення змістовності стимулів у навчальній діяльності. Водночас продовжується дискусія щодо сутності стимулів у процесі

фізичного виховання. Нерозробленою залишається технологія формування у школярів стимулів до занять фізичними вправами. Крім того, не досліджувалися питання формування стимулів до занять фізичними вправами засобами плавання.

Враховуючи недостатню теоретичну розробку означеної проблеми і, внаслідок цього, недостатню її реалізацію у практичній діяльності вчителів фізичної культури, а також, враховуючи соціальну значимість і практичну необхідність формування здорового молодого покоління, темою дисертаційного дослідження обрано: „Формування стимулів до занять фізичними вправами в дітей молодшого шкільного віку (на прикладі плавання)”.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Зведеного плану науково-дослідної роботи Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України на 2001–2005 рр. за темою 2.1.10 „Формування позитивної мотивації до занять фізичною культурою і спортом шляхом визначення рухливої обдарованості дітей дошкільного та шкільного віку”. Роль автора у виконанні дослідницької теми полягає в розробці технології формування в дітей молодшого шкільного віку стимулів до занять фізичними вправами.

Об'єкт дослідження: фізичне виховання учнів молодшого шкільного віку.

Предмет дослідження: формування стимулів до занять фізичними вправами у молодших школярів засобами плавання.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити технологію формування стимулів до занять фізичними вправами у дітей молодшого шкільного віку (на прикладі плавання).

Завдання дослідження:

1. На основі аналізу наукових джерел розробити структурно-компонентну модель стимулів до фізичного виховання школярів.
2. Дослідити стан сформованості стимулів до занять фізичними вправами у дітей молодшого шкільного віку.
3. Теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити технологію формування стимулів до занять фізичними вправами в учнів початкових класів (на прикладі плавання).

Методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення літературних джерел, анкетування, педагогічне спостереження, педагогічне тестування, антропометричні методи, фізіологічні методи, педагогічний експеримент, методи математичної статистики.

Наукова новизна одержаних результатів:

- вперше розроблено та теоретично обґрунтовано структурно-компонентну модель стимулів до фізичного виховання у дітей молодшого шкільного віку;

- вперше виявлено вірогідні взаємозв'язки між стимулами дітей до занять фізичними вправами та моторною щільністю уроку;

- вперше розроблено технологію формування стимулів до занять фізичними вправами у дітей молодшого шкільного віку засобами плавання, що включає систему принципів, педагогічних умов, форм, методів і прийомів навчання;

- доповнено і підтверджено відомості про фізичний стан та мотиваційно-ціннісну сферу фізичного виховання молодших школярів;

- отримали подальший розвиток теоретико-методичні положення щодо стимулювання навчальної діяльності школярів.

Практичне значення одержаних результатів:

- розроблено і впроваджено методичні рекомендації щодо формування стимулів до занять фізичними вправами у дітей молодшого шкільного віку;

- визначено напрямки та зміст заходів для співпраці школи та сім'ї у фізичному вихованні дітей.

Розроблену технологію формування у школярів стимулів до занять фізичними вправами впроваджено у практику фізичного виховання загальноосвітніх шкіл № 4, 26 м. Луцька; ДЮСШ – плавання м. Луцька, Рівного, Кузнецовська Рівненської області; навчально-виховний процес студентів Волинського державного університету імені Лесі Українки, Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка, Луцького державного технічного університету.

Матеріали дослідження можуть також бути впроваджені у процес підготовки фахівців фізичної культури при викладанні навчальних дисциплін „Теорія і методика фізичного виховання”, „Педагогіка”, „Психологія”, „Плавання”.

Особистий внесок автора полягає у формуванні проблеми, визначенні мети і завдань дослідження, напрацюванні теоретичного та експериментального матеріалу, його аналізу та узагальненні, визначенні та обґрунтуванні сутності стимулів до фізичного виховання.

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження висвітлювалися на щорічних наукових конференціях професорсько-викладацького складу Волинського державного університету імені Лесі Українки (2000–2004 рр.), Луцького державного технічного університету (2005–2006 рр.), обласних семінарах та курсах підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури, тренерів ДЮСШ. Основні положення і результати дисертації були темами доповідей на Міжнародних наукових конференціях „Фізична культура, спорт та здоров'я” (м. Харків, 2002); „Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я в сучасному суспільстві” (Луцьк – Світязь, 2002); Всеукраїнських науково-практичних конференціях: „Біосоціокультурні та педагогічні аспекти фізичного виховання і спорту” (м. Суми, 2000); „Актуальні

проблеми підготовки спеціалістів в галузі фізичної культури і спорту” (м. Івано-Франківськ, 2000); „Рекреація і оздоровча фізична культура, як напрям підготовки спеціалістів” (м. Київ, 2002).

Публікації. Основні положення дисертації опубліковано в 12 одноосібних наукових праць, у тому числі – 8 статей у наукових фахових виданнях України.

Структура дисертації. Дисертаційну роботу викладено на 219 сторінках комп’ютерної верстки. Вона складається із вступу, п’яти розділів, загальних висновків та додатків. Текст проілюстровано 7 рисунками, доповнено 38 таблицями. Список використаних джерел включає 207 найменувань (з них 11 – іноземних).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У *вступі* обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об’єкт, предмет, мету, завдання дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення роботи, особистий внесок здобувача, подано сферу впровадження і апробацію результатів дослідження.

У *першому розділі* – „*Психолого-педагогічні проблеми формування стимулів до занять фізичними вправами*” подаються результати теоретичного аналізу й узагальнення наукових праць із проблеми дослідження, розкриваються основні поняття і терміни, що використовуються у дисертаційній роботі.

Аналіз наукової літератури і практики навчально – виховного процесу дав можливість констатувати, що одним з оптимальних шляхів підвищення ефективності фізичного виховання учнів є формування стимулів до виконання фізичних вправ. У науковців немає єдиного підходу до характеристики стимулів навчальної діяльності (О.І.Киричук, 1982; І.П.Радченко, 1989; В.В.Рибалка, 1996).

Водночас переважна більшість дослідників (Л.В.Кекух, 2001; А.Н.Леонтьєв, 1977; Р.А.Пілоян, 1984; К.К.Платонов, 1986; П.М.Якобсон, 1969) розглядають стимул як спонування до дії і пов’язують його з потребами, мотивами, інтересами, бажаннями і необхідністю особистості реалізувати свої здібності. Теоретичний аналіз дав можливість визначити стимули до фізичного виховання як збуджувальну причину до активного виконання фізичних вправ. Аналіз наукової літератури дозволив визначити структуру стимулів до фізичного виховання школярів (рис. 1).

Стимули поділяються на зовнішні та внутрішні. Зовнішні стимули визначаються якістю фізичного виховання учнів, стимулюванням навчальної діяльності дітей (вимогливість, заохочення, покарання, примус, ігри, оцінка), рівнем фізичного стану школярів, ставленням сім’ї до фізичного виховання та спорту. Внутрішні стимули – інтерес та мотивація до виконання фізичних

вправ, потреби, ціннісні орієнтації дітей. Вищим рівнем є самостимулювання, що визначається самостійним виконанням фізичних вправ.

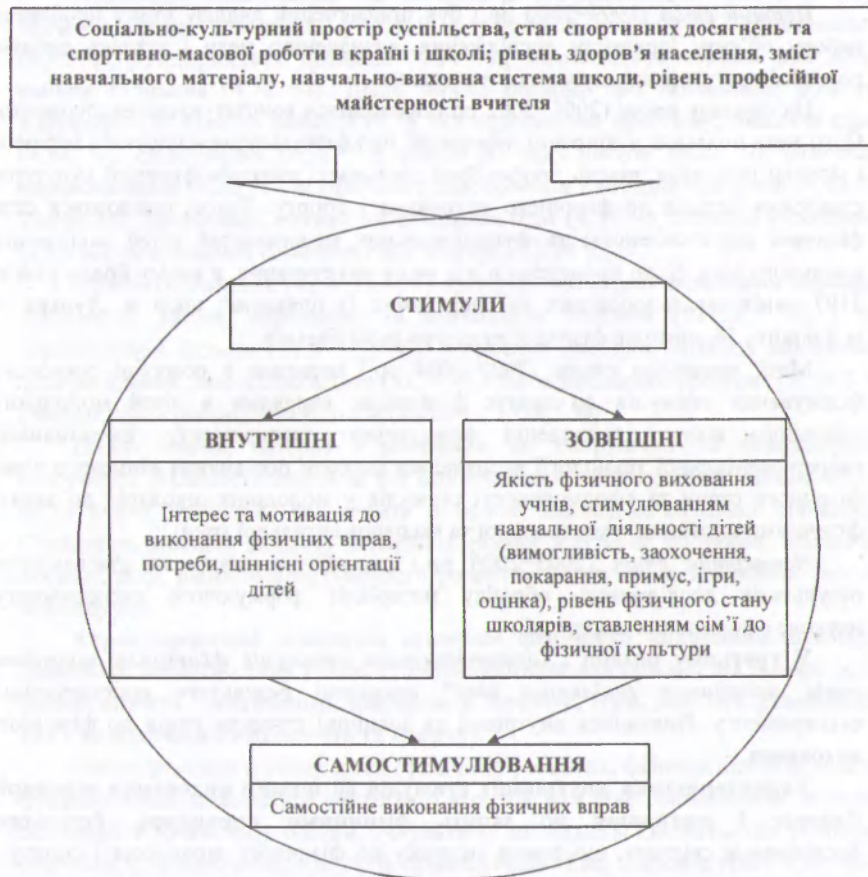

Рис. 1. Структурно-компонентна модель стимулів до фізичного виховання

Опосередкований вплив на стимули фізичного виховання школярів здійснюють соціально-культурний простір суспільства, стан спортивних досягнень та спортивно-масової роботи в країні і школи; рівень здоров'я населення, зміст навчального матеріалу, навчально-виховна система школи, рівень професійної майстерності вчителя.

У другому розділі „*Методи і організація дослідження*” представлено систему взаємодоповнювальних методів, що відповідають об'єкту, предмету, меті та завданням дослідження, описано організацію дослідження. Перевірка

робочої гіпотези і розв'язання сформованих завдань передбачали проведення дослідження чотирма етапами.

Перший етап (1999–2000 рр.) був присвячений аналізу стану проблеми, вибору об'єкту, предмету дослідження, визначенню мети і завдань роботи, розробці програми анкетування і тестування.

На *другому етапі* (2001–2002 рр.) проводився констатуючий експеримент. Його мета полягала у збиранні інформації про фізкультурно-спортивні інтереси і мотиви школярів, рівень професійної діяльності учителів фізичної культури, ставлення батьків до фізичного виховання і спорту. Також оцінювався стан фізичної підготовленості та функціональних можливостей дітей молодшого шкільного віку. Було проведено п'ять видів анкетування, в якому брало участь 1197 учнів загальноосвітніх та спортивних (з плавання) шкіл м. Луцька та м. Рівного, 56 учителів фізичної культури та 98 батьків.

Мета *третього етапу* (2003–2004 рр.) полягала в розробці технології формування стимулів до занять фізичними вправами в дітей молодшого шкільного віку і проведенні формуючого експерименту. Ефективність експериментальної технології визначалася шляхом порівняння кінцевого рівня фізичного стану та сформованості стимулів у молодших школярів до занять фізичними вправами у контрольній та експериментальній груп.

Четвертий етап (2005–2006 рр.) передбачав аналіз та узагальнення результатів дослідження, обробку матеріалів формуючого експерименту, наукове оформлення дисертації.

У третьому розділі „*Характеристика стимулів фізичного виховання учнів молодшого шкільного віку*” викладені результати констатуючого експерименту. Вивчалися внутрішні та зовнішні стимули учнів до фізичного виховання.

Характеристика внутрішніх стимулів фізичного виховання школярів (інтерес і мотивація до занять фізичними вправами). Результати дослідження свідчать, що рівень інтересу до фізичного виховання і спорту в молодших школярів є недостатньо високим. З віком у школярів спостерігається тенденція до зниження інтересу і появи навіть негативного ставлення до фізичної культури. Ставлення дітей до різних форм фізичного виховання є неоднаковим. Великий інтерес у школярів викликають такі форми занять: участь у змаганнях (53,8–70,5 %), заняття в спортивних секціях (23–58,8 %), уроки фізичної культури (4,7–27,2 %), туристичні походи (5,8–23,8 %). Отримані факти свідчать про те, що ставлення до різних форм фізичного виховання залежать від виду та спрямованості занять.

На питання анкети: „У якій спортивній секції хотів би займатися?” переважна частина дітей відповідають, що бажають займатися плаванням, футболом, баскетболом, гандболом, легкою атлетикою, боксом. Дівчатка прагнуть відвідувати секції дзюдо, волейболу, художньої гімнастики,

фехтування, тенісу. Отже, у респондентів переважає інтерес до плавання, ігрових видів спорту та одноборства.

Результати анкетування (за методикою В.І.Тропнікова) свідчать, що у процесі занять плаванням у дітей формується колективна спрямованість (4,93 %), розширюється пізнання (4,84 %), засвоюються корисні для життя вміння і знання (4,78 %). Дещо нижче оцінені такі показники: розвиток характеру і психічних якостей (4,76 %); підвищення престижу, бажання слави (4,68 %); спілкування (4,32 %); любов до виду спорту (4,20 %); фізичного вдосконалення (4,20 %); естетичного задоволення і гострих відчуттів (4,15 %). Найнижче сформовані мотиви матеріальних благ (4,14 %); потреби у схваленні (4,03 %); покращення самопочуття й здоров'я (3,79 %).

Більшість дівчаток (42,4–58,8 %) прагнуть займатися фізичними вправами самостійно вдома, переважно за завданнями вчителя (23–28,5 %) і під керівництвом батьків (11,5–42,8 %). Хлопчики виявили бажання виконувати фізичні вправи самостійно вдома (33,3–39,3 %) за завданням тренера (19–39,3 %) і менше під керівництвом батьків (лише 11,5–28,5 %).

Таким чином, інтерес і мотивація до спортивної та фізкультурно-оздоровчої діяльності залежить від особливостей психологічних механізмів та об'єктивних чинників, які лежать в основі навчально-виховної діяльності. Складність мотивів виявляє залежність різних життєвих обставин, життєвого досвіду, віку, рівня інтелектуального розвитку і ступеня сформованих якостей індивідуума.

Характеристика зовнішніх стимулів фізичного виховання школярів (рівень фізичного стану учнів, стимулюванням навчальної діяльності дітей (вимогливість, заохочення, покарання, примус, ігри, оцінка), ставленням сім'ї до фізичного виховання та спорту).

Рівень фізичного стану дітей (фізичний розвиток, фізична підготовленість, функціональні можливості організму) відіграє важливе стимулююче значення особливо з точки зору оцінки. Результати досліджень свідчать, що у процесі навчання фізичний розвиток учнів підвищується. Так, довжина тіла у хлопчиків 7–10 років збільшилась на 12 см, у дівчаток – на 13,9 см. Ці показники вказують, що у дівчаток інтенсивніше приріст довжини тіла, ніж у хлопчиків. Маса тіла хлопчиків 7–10 років збільшилась на 5,94 кг, у дівчаток – на 7,08 кг. Аналогічні зміни відбулися в показниках окружності грудної клітки. Показники фізичного розвитку в дітей молодшого шкільного віку загалом відповідають оцінним нормам і зростають відповідно до статевих і вікових ознак.

Також простежується тенденція підвищення рівня фізичної підготовленості дітей. Водночас незадовільні результати у порівнянні з вимогами Державних тестів та нормативів оцінювання фізичної підготовленості населення України отримали хлопчики й дівчатка у таких тестах: підтягування на перекладені; піднімання в сід за 1 хв.; біг 1000 м;

нахили тулуба вперед із положення сидячи. Середній рівень підготовленості у школярів спостерігається за показниками вису на зігнутих руках, стрибка в довжину з місця, бігу 30 м. Кращий стан підготовленості відзначається за тестами: човниковий біг 4×9 м; згинання й розгинання рук в упорі лежачи.

Результати обстеження стану серцево-судинної й дихальної систем у дітей 7–10 років свідчать, що за середньо груповими показниками вони відповідають нормам. Лише у 12,82 % школярів артеріальний тиск вищий за вікові стандарти.

Результати дослідження свідчать, що більшість школярів 7–10 років не вміють плавати (61,68–45,52 % – хлопчики, 71,29–37,11 % – дівчатка). Лише незначна кількість дітей може проплисти від 10 м до 25 м (табл. 1).

Таблиця 1

Показники вміння плавати у молодших школярів, %

Показники	Стать	Вік, років			
		7	8	9	10
Не плавають	Х	61,68	37,77	36,36	45,52
	Д	71,29	50,90	39,04	37,11
Вміють плавати до 10 м	Х	18,33	28,57	18,20	20,75
	Д	24,75	19,09	16,19	14,60
Вміють плавати від 10 до 25 м	Х	11,66	17,70	25,45	13,82
	Д	3,96	17,27	37,14	30,33
Вміють плавати більше 25 м	Х	8,33	15,96	19,99	19,91
	Д	-	12,74	7,63	17,96

Зважаючи на оздоровче та прикладне значення плавання, такий стан вимагає педагогічного втручання.

Важливе значення для залучення дітей до систематичних занять фізичними вправами має стимулювання вчителем їх навчальної діяльності. Аналіз результатів анкетування професійної діяльності учителів фізичної культури показало, що основні завдання, які ставляться у процесі педагогічної діяльності, є зміцнення здоров'я і покращення фізичного розвитку; формування в дітей зацікавлення фізичною культурою; навчання техніки фізичних вправ; розвиток фізичних якостей. Така тенденція спостерігається в усіх вчителів, незалежно від статі і стажу роботи. Виняток складають лише фахівці зі стажем роботи 6–10 років, які у своїй діяльності вважають головним – формування у дітей зацікавленості до фізичної культури (66,6 %).

За допомогою педагогічних спостережень було виявлено, що лише 48,36 % учителів для активізації діяльності учнів на уроках фізичної культури систематично використовують стимулювання. Найчастіше педагоги

застосовують похвалу, змагання, оцінку. Зважаючи на значно ширший арсенал засобів стимулювання діяльності учнів у процесі фізичного виховання, такий стан є не достатнім.

У дослідженні також вивчалася ставлення батьків до фізичної культури і спорту. На питання: „Як Ви ставитися до занять ваших дітей у спортивних секціях, зокрема з плавання?” – результати анкетування виявили, що 76,9–100 % батьків схвалюють бажання дітей займатися плаванням; 9,1 % – чоловіків і 23 % жінок не змогли відповісти на це запитання. Отже, більшість батьків позитивно ставляться до занять дітей в спортивних секціях. На питання: „Що найбільше Вас цікавить на заняттях в спортивній секції?” – переважна більшість батьків мають бажання покращити здоров'я дитини (65,8–91,6 %) і підвищити фізичну підготовленість (72,2–91,6 %).

На питання анкети: „Що стимулює Вашу дитину займатися в фізичними вправами?” – респонденти назвали участь в змаганнях (68,2–80,7 %), похвалу вчителя або тренера (38, 60,9 %), похвалу батьків (19,5–38,8 %). Це свідчить про те, що саме такі стимули найчастіше сприяють активному виконанню фізичних вправ.

Для виявлення взаємозв'язків між окремими стимулами дітей до занять фізичними вправами та моторною щільністю уроку (табл. 2) був проведений кореляційний аналіз.

Таблиця 2

Взаємозв'язки між окремими стимулами дітей до занять фізичними вправами та моторною щільністю уроку

Показники	Інтерес дітей до фізичної культури	Стимулювання навчальної діяльності учнів вчителем на уроці	Рівень фізичної підготовленості учнів	Моторна щільність уроку
Інтерес дітей до фізичної культури	–	0,63	0,32	0,57
Стимулювання навчальної діяльності учнів учителем на уроці		–	0,53	0,63
Рівень фізичної підготовленості учнів			–	0,35

Результати дослідження свідчать, що інтерес дітей до фізичної культури вірогідно взаємопов'язаний із стимулюванням навчальної діяльності учнів учителем фізичного виховання на уроці ($r=0,63$) та моторною щільністю уроку ($r=0,57$). Стимулювання навчальної діяльності учнів вчителем на уроці має тісний зв'язок з рівнем фізичної підготовленості учнів ($r=0,53$) та моторною щільністю уроку ($r=0,63$). Виявлені взаємозв'язки підтверджують необхідність формування в учнів стимулів до виконання фізичних вправ. Дослідження свідчать, що рівень фізичної підготовленості дітей прямо не взаємопов'язаний із рівнем інтересу дітей до фізичної культури ($r=0,32$) та моторною щільністю уроку ($r=0,35$). Очевидно, висока фізична підготовленість учнів не є гарантом активної діяльності на уроках фізичної культури.

У четвертому розділі *„Теоретико-методичні засади формування стимулів до занять фізичними вправами в дітей початкової школи засобами плавання”* обґрунтовано технологію формування стимулів у дітей молодшого шкільного віку до занять фізичними вправами та проаналізовано результати її експериментальної перевірки. В основу розробленої технології покладені положення про структурно-функціональний взаємозв'язок усіх компонентів навчального процесу (принципи, педагогічні умови, форми, методи і прийоми навчання).

Розроблена технологія формування стимулів до занять фізичними вправами у дітей молодшого шкільного віку передбачала:

- створення позитивного емоційного фону на уроках фізичної культури та позакласній роботі з фізичного виховання;
- формування у школярів спеціальних знань та умінь;
- стимулювання діяльності дітей у процесі виконання фізичних вправ;
- залучення школярів до самостійних занять фізичними вправами;
- співпраця вчителя і батьків у процесі фізичного виховання.

Формування стимулів до систематичного виконання фізичних вправ у школярів здійснювалося за допомогою педагогічних методів: методи формування свідомого ставлення до фізичного виховання (розповідь, бесіда, пояснення, переконання, диспут, приклад), методи організації діяльності і формування досвіду поведінки (метод вправи, привчання, педагогічна вимога, громадська думка, виховні ситуації, доручення), методи стимулювання поведінки і діяльності (заохочення, гра, змагання, покарання, залучення до творчої діяльності), методи контролю (облік результатів, самоаналіз власної поведінки).

Реалізація розробленої технології навчання здійснювалася на основі забезпечення таких педагогічних умов: доброзичлива атмосфера в колективі, демократичний стиль керівництва, активізація діяльності учнів на уроці, належна педагогічна майстерність учителя, оцінка і контроль за рівнем сформованості у дітей стимулів до занять фізичними вправами.

Для перевірки ефективності розробленої технології формування в дітей стимулів до занять фізичними вправами проводився педагогічний експеримент із учнями загальноосвітньої школи № 26 м. Луцька. Початкові показники фізичного стану та мотиваційно-ціннісних орієнтацій учнів контрольної та експериментальної груп вірогідно не відрізнялися ($p > 0,05$).

Формуючий педагогічний експеримент показав високу ефективність запропонованої технології формування у школярів стимулів до занять фізичними вправами. Учні експериментальної групи мали переважно високий та вище середнього інтерес до фізичного виховання та спорту (табл. 3).

Таблиця 3

Рівень інтересу до фізичного виховання у школярів експериментальної і контрольної групи після педагогічного експерименту, %

Рівень інтересу	Стать	Групи дітей	
		експериментальна група (n=62)	контрольна група (n=63)
Високий	Х	43,25	22,15
	Д	38,55	18,39
Вище середнього	Х	37,19	30,60
	Д	33,60	24,11
Середній	Х	19,12	28,57
	Д	27,00	32,42
Нижче середнього	Х	0,44	9,21
	Д	0,85	15,08
Низький	Х	-	6,17
	Д	-	7,27
Інтерес відсутній	Х	-	3,30
	Д	-	2,73

У контрольній групі значно більший відсоток учнів з середнім та нижче середнього рівнем інтересу до фізичної культури. Крім того, у контрольній групі лишилися діти з відсутнім інтересом до фізичного виховання.

Результати педагогічного експерименту свідчать, що 63,25 % хлопчиків та 59,48 % дівчаток стали виконувати фізичні вправи більше трьох разів на тиждень. У контрольній групі цей показник складає лише 21,35–22,79 %. Необхідно зазначити, що 39,45 % учнів експериментальної групи почали відвідувати спортивні секції, з них 32,5 % – секції з плавання.

Підвищення рухової активності школярів за рахунок розвитку стимулів дітей до занять фізичними вправами позитивно відобразилося на фізичному стані учнів. Представники експериментальної групи мали вірогідно вищу фізичну підготовленість, ніж контрольної (табл. 4).

Аналізуючи результати педагогічного експерименту, слід зазначити, що найбільша різниця спостерігається за витривалістю ($p < 0,05$), гнучкістю ($p < 0,001$), силою ($p < 0,05 - 0,001$) та швидко-силовими якостями ($p < 0,05 - 0,01$). Показники швидкості та спритності мають тенденцію до покращення в учнів експериментальної групи, хоч суттєво не відрізняються ($p > 0,05$). Такий стан пояснюється меншою увагою до розвитку цих якостей у процесі навчання.

Таблиця 4

Фізична підготовленість учнів експериментальної і контрольної груп після педагогічного експерименту

Показники	Стать	Групи дітей		Вірогідність різниці, P
		експериментальна група (n=62)	контрольна група (n=63)	
Згинання і розгинання рук в упорі лежачи,	X	22,40 ± 0,87	15,50 ± 0,96	<0,001
	Д	11,16 ± 0,45	8,32 ± 0,54	<0,05
Підтягування на перекладині, разів	X	5,6 ± 0,27	2,30 ± 0,24	<0,05
	Д	1,86 ± 0,08	0,48 ± 0,10	<0,001
Вис на зігнутих руках, с	X	17,9 ± 0,66	11,10 ± 0,98	<0,05
	Д	8,86 ± 0,72	7,0 ± 0,89	>0,05
Піднімання в сід за хв., разів	X	93,53 ± 0,64	26,10 ± 0,85	<0,001
	Д	30,26 ± 0,83	24,20 ± 0,78	<0,05
Стрибок у довжину з місця, см	X	157,53 ± 2,49	142,0 ± 2,70	<0,05
	Д	140,40 ± 2,58	128,0 ± 2,00	<0,001
Біг 30 м, с	X	5,48 ± 0,57	6,21 ± 0,68	>0,05
	Д	6,03 ± 0,59	6,18 ± 0,62	>0,05
Човниковий біг 4×9 м., с	X	12,08 ± 0,08	12,10 ± 0,09	>0,05
	Д	12,46 ± 0,12	12,59 ± 0,10	>0,05
Біг 1000 м, хв., с	X	4,51 ± 0,45	6,15 ± 0,53	<0,05
	Д	5,19 ± 0,37	6,42 ± 0,46	<0,05
Нахили тулуба вперед з положення сидячи, см	X	9,06 ± 0,58	4,15 ± 0,48	<0,001
	Д	12,40 ± 0,64	5,41 ± 0,69	<0,001

Також у школярів експериментальної групи поліпшилися функціональні можливості організму (табл. 5). Найбільша різниця спостерігається за показниками затримки дихання на вдиху та видиху ($p < 0,01$).

Таким чином, педагогічний експеримент показав високу ефективність запропонованої технології формування в учнів молодшого шкільного віку стимулів до систематичних занять фізичними вправами, що є основою для її широкого впровадження в практику роботи загальноосвітніх та спортивних шкіл.

Функціональні можливості учнів експериментальної та контрольної групи після педагогічного експерименту

Показники	Стать	Групи дітей		Вірогідність різниці, P
		експериментальна група (n=62)	контрольна група (n=63)	
ЧСС в спокої, за 1 хв.	Х	97,30 ± 1,59	99,00 ± 1,56	>0,05
	Д	92,5 ± 1,47	94,35 ± 1,45	>0,05
АТ систолічний	Х	92,72 ± 1,61	91,20 ± 1,36	>0,05
	Д	91,15 ± 1,52	90,45 ± 1,38	>0,05
АТ діастолічний	Х	59,63 ± 1,37	58,15 ± 1,40	>0,05
	Д	58,49 ± 1,68	57,50 ± 1,42	>0,05
Затримка дихання на вдиху, с	Х	47,18 ± 1,52	35,10 ± 1,40	<0,001
	Д	42,54 ± 1,39	33,47 ± 1,12	<0,001
Затримка дихання на видиху, с	Х	25,07 ± 0,75	19,25 ± 0,80	<0,001
	Д	20,51 ± 0,63	16,69 ± 0,47	<0,001

У п'ятому розділі „Аналіз і узагальнення результатів дослідження” підводяться підсумки проведеного дослідження, узагальнено дані педагогічного експерименту. Отримано три групи даних: підтверджуючі (1 група); дані, що доповнюють існуючі розробки (2 група), та абсолютно нові з даної проблеми (3 група).

У дослідженні підтверджено дані про низький рівень фізичної підготовленості учнів молодшого шкільного віку. Порівняння власних результатів з аналогічними дослідженнями (М.М.Борейко, 2002; А.В.Віндюк, 2002; М.П.Горобей, 1994; М.В.Молнар, 2000) показує, що у дітей спостерігається зниження силових, швидкісно-силових можливостей, витривалості, гнучкості. Спостерігається негативна тенденція підвищення артеріального тиску у молодших школярів. Нами підтверджено також дані А.В.Віндюка (2002), М.М.Хоменка (1992), І.М.Чорнобая (2000) про зниження інтересу та мотивації учнів до фізичного виховання.

Проаналізувавши існуючі рекомендації щодо стимулювання навчальної діяльності школярів, нами їх доповнено системою методів та педагогічних умов.

Новими є відомості щодо структури стимулів дітей до занять фізичними вправами, взаємозв'язках між стимулами дітей до фізичного виховання та моторною щільністю уроку та технології їх формування у молодших школярів на прикладі плавання.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз наукової літератури та практики навчально-виховного процесу дає можливість констатувати, що одним з оптимальних шляхів підвищення ефективності фізичного виховання учнів є формування в них стимулів до виконання фізичних вправ. У фундаментальних працях з педагогіки, психології, фізичного виховання розглянуто різноманітні підходи до вивчення змістовності стимулів, ролі і місця в навчальному процесі, їх співвідношення з мотивами та інтересами. Водночас спостерігаються суперечності в обґрунтуванні ролі і місця стимулів у процесі фізичного виховання, можливостей використання стимулів для залучення школярів до систематичних занять фізичними вправами.

2. Теоретичний аналіз дає можливість визначити стимули до фізичного виховання як збуджувальну причину до активного виконання фізичних вправ. Стимули поділяються на зовнішні та внутрішні. Внутрішні стимули – інтерес та мотивація до виконання фізичних вправ, потреби, ціннісні орієнтації дітей. Зовнішні стимули визначаються якістю фізичного виховання учнів, стимулюванням навчальної діяльності дітей (вимогливість, заохочення, покарання, примус, гра, оцінка), рівнем фізичного стану школярів, ставленням сім'ї до фізичного виховання та спорту. Вищим рівнем є самостимулювання, що визначається самостійним виконанням фізичних вправ.

Опосередкований вплив на стимули фізичного виховання школярів здійснюють соціально-культурний простір суспільства, стан спортивних досягнень та спортивно-масової роботи в країні і школи; рівень здоров'я населення, зміст навчального матеріалу, навчально-виховна система школи, рівень професійної майстерності вчителя.

3. Стан сформованості внутрішніх стимулів у дітей молодшого шкільного віку недостатній. Рівень інтересу до фізичного виховання і спорту в дітей невисокий. З віком у школярів спостерігається тенденція зниження інтересу і появи негативного ставлення до фізичної культури. Переважна більшість учнів (66 %) іноді виконують ранкову гімнастику, 38,4 % взагалі її ігнорують. У школярів переважає інтерес до ігрових видів спорту, плавання та одноборств. За результатами дослідження (методики А.В.Шаболтаса), було виявлено, що основним поштовхом до занять фізичними вправами є шість найбільш значимих мотивів-категорій: „цивільно-патріотичні”, „соціально-моральні”, „фізичне самовдосконалення”, „соціально-емоційні”, „досягнення успіху в спорті” та „емоційне задоволення від діяльності”.

4. Фізичний стан дітей молодшого шкільного віку, як один з показників зовнішніх стимулів, характеризується такими особливостями:

- фізичний розвиток учнів постійно, але нерівномірно зростає. Так, довжина тіла у хлопчиків 7–10 років збільшилась на 12 см, у дівчаток – на 13,9 см. Маса тіла хлопчиків збільшилась на 5,94 кг, у дівчаток – на 7,08 кг.

Аналогічні зміни відбулися в показниках окружності грудної клітки. Зазначені показники загалом відповідають віковим нормам;

- у дітей молодшого шкільного віку простежується тенденція підвищення рівня фізичної підготовленості. Водночас, незадовільні результати у порівнянні з вимогами Державних тестів та нормативів оцінювання фізичної підготовленості населення України отримали хлопчики й дівчатка у таких тестах: підтягування на перекладні; піднімання в сід за 1 хв.; біг 1000 м; нахили тулуба вперед із положення сидячи. Середній рівень підготовленості в школярів спостерігається за показниками вису на зігнутих руках, стрибка у довжину з місця, бігу 30 м. Кращий стан підготовленості відзначається за тестами: човниковий біг 4×9 м; згинання й розгинання рук в упорі лежачи;

- результати дослідження свідчать, що більшість школярів 7–10 років не вміє плавати (61,68–45,52 % – хлопчики, 71,29–37,11 % – дівчатка). Лише невелика кількість дітей може проплисти від 10 до 25 м (18,33–20,75 % – хлопчики, 24,75–14,60 % – дівчатка).

- результати обстеження стану серцево-судинної й дихальної систем у дітей 7–10 років свідчать, що за середньо груповими показниками вони відповідають нормам. Водночас у 12,82 % школярів артеріальний тиск вищий за вікові стандарти.

5. Важливе значення для залучення дітей до систематичних занять фізичними вправами має стимулювання вчителем їх навчальної діяльності. Водночас, лише 66,6 % учителів фізичної культури зі стажем роботи 6–10 років головним у своїй діяльності вважають формування у дітей зацікавленості до фізичної культури. Встановлено, що тільки 48,36 % фахівців для активізації діяльності учнів на уроках фізичної культури систематично використовують стимулювання. Найчастіше педагоги застосовують похвалу, змагання, оцінку. Зважаючи на значно ширший арсенал засобів стимулювання діяльності учнів у процесі фізичного виховання, такий стан є недостатній.

Результати анкетування свідчать, що переважна більшість батьків схвалюють бажання дітей систематично займатися фізичними вправами. Це створює позитивні передумови для залучення дітей до фізичного виховання.

6. Експериментальна технологія формування мотивації до занять фізичними вправами у дітей молодшого шкільного віку засобами плавання включає систему принципів, педагогічних умов, форм, методів і прийомів навчання. Вона передбачає створення позитивного емоційного фону на уроках фізичної культури та позакласній роботі з фізичного виховання; формування у школярів спеціальних знань та умінь; стимулювання діяльності дітей у процесі виконання фізичних вправ; залучення школярів до самостійних занять фізичними вправами; співпраця вчителя і батьків у процесі фізичного виховання.

Реалізація розробленої технології навчання здійснювалася на основі забезпечення таких педагогічних умов: доброзичлива атмосфера в колективі, демократичний стиль керівництва, активізація діяльності учнів на уроці, належна педагогічна майстерність учителя, оцінка і контроль за рівнем сформованості у дітей стимулів до занять фізичними вправами.

7. Формуючий педагогічний експеримент виявив високу ефективність запропонованої технології формування у дітей молодшого шкільного віку стимулів до занять фізичними вправами, що підтверджується:

- підвищенням інтересу дітей до фізичного виховання і спорту. Переважна більшість учнів експериментальної групи мають високий та вище середнього рівні інтересу до фізичного виховання та спорту, тоді як у контрольній групі їх значно менше. Крім того, у контрольній групі лишилися діти з відсутнім інтересом до виконання фізичних вправ;

- збільшенням кількості школярів (63,25 % хлопчиків та 59,48 % дівчаток), які стали виконувати фізичні вправи більше трьох разів на тиждень. У контрольній групі цей показник складає лише 21,35–22,79 %. 39,45 % учнів експериментальної групи почали відвідувати спортивні секції, з них 32,5 % – секції з плавання.

8. Підвищення рухової активності учнів внаслідок формування стимулів до занять фізичними вправами призвело до поліпшення їхнього фізичного стану. У дітей експериментальної групи виявлено покращення рівня фізичної підготовленості за всіма тестами. Вірогідне підвищення результатів спостерігається за витривалістю ($p < 0,05$), гнучкістю ($p < 0,001$), силою ($p < 0,05–0,001$) та швидко-силовими якостями ($p < 0,05–0,01$). Також в учнів помітна оптимізація роботи серцево-судинної та дихальної систем організму.

До подальших напрямків дослідження цієї проблеми вважаємо за доцільне віднести: формування стимулів до педагогічної діяльності в майбутніх учителів фізичної культури та тренерів з видів спорту, формування стимулів до фізичного виховання в умовах індивідуалізації навчально-виховного процесу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Білітюк С.А. Рухливі ігри та фізичні вправи, як засіб мотивації до занять плаванням у дітей 7–10 років // Фізичне виховання в школі.– К., 2000.– № 4 – С. 15–20.

2. Білітюк С.А. Роль тренера у формуванні стимулів семи-десятирічних школярів до систематичних занять плаванням // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки: Фізична культура і спорт – Луцьк, 2000.– № 4.– С. 134–140.

3. Білітюк С.А. Валеологічне виховання дітей віком 7–10 років, які займаються плаванням // Актуальні проблеми валеологічної освіти, оздоровчої

фізичної культури та фізичної реабілітації в навчальних закладах України: Зб. наук. пр.– Кіровоград, 2000.– С. 16–23.

4. Білітюк С.А. Ставлення тренерів до професійної діяльності (на прикладі плавання) // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки: Фізична культура і спорт.– Луцьк, 2001.– № 12.– С. 134–140.

5. Білітюк С.А. Ставлення дітей молодшого шкільного віку, які займаються плаванням до фізичного виховання і спорту // Теорія і методика фізичного виховання і спорту.– К., 2002.– № 2–3.– С. 101–104.

6. Білітюк С.А. Мотиваційна сфера юних плавців // Слобожанський науково-спортивний вісник.– Х., 2002.– № 5.– С. 173–176.

7. Білітюк С.А. Формування домінуючих стимулів мотивів-категорій у дітей 7–10 років до спортивної діяльності на прикладі плавання // Педагогіка, психологія та методико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр.– Х., 2004.– № 13.– С. 22–28.

8. Білітюк С.А. Особливості розвитку дітей молодшого шкільного віку, які займаються плаванням // Педагогіка, психологія та методико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр.– Х., 2004.– № 4.– С. 19–24.

9. Білітюк С.А. Формування позитивної мотивації – стимулів до фізичної культури у дітей молодшого шкільного віку засобами плавання // Тези доп. Всеукраїнської наук. конф. „Актуальні проблеми підготовки спеціалістів в галузі фізичної культури і спорту”.– Івано-Франківськ, 2000.– С. 20–21.

10. Білітюк С.А. Педагогічне мотивування та стимулювання – основа занять з юним плавцем // Зб. матеріалів Всеукраїнської наук. конф. „Біосоціокультурні та педагогічні аспекти фізичного виховання і спорту”.– Суми, 2000 – С. 130–136.

11. Білітюк С.А. Мотиви і стимули спортивної діяльності юних плавців // Зб. матеріалів IV Міжнародної наукової конференції студентів та аспірантів „Фізична культура, спорт та здоров'я”.– Х., 2002 – С. 16–17.

12. Білітюк С.А. Формування стимулів до занять фізичними вправами у дітей молодшого шкільного віку (на прикладі плавання) // Тези док. Міжнародної конференції „Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я в сучасному”.– Луцьк, 2002.– С. 87–93.

АНОТАЦІЇ

Білітюк С.А. Формування стимулів до занять фізичними вправами дітей молодшого шкільного віку (на прикладі плавання).– Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.– Харківська державна академія фізичної культури, Харків, 2006.

БІБЛІОТЕКА
Львівського державного
інституту фізичної
культури

Об'єкт дослідження – фізичне виховання учнів молодшого шкільного віку.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити технологію формування стимулів до занять фізичними вправами в дітей молодшого шкільного віку.

Методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення літературних джерел, анкетування, педагогічне спостереження, педагогічне тестування, педагогічний експеримент, методи математичної статистики.

У дисертаційному дослідженні вперше обґрунтовано структурно-компонентну модель стимулів до фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку. Розроблено технологію формування стимулів до занять фізичними вправами дітей 7–10 років засобами плавання. Основні результати дослідження впроваджено в практику роботи загальноосвітніх, спортивних шкіл та в навчальний процес студентів вищих навчальних закладів.

Ключові слова: стимули, фізичне виховання, формування, плавання, учні молодшого шкільного віку, технологія.

Билитюк С.А. Формирование стимулов к занятиям физическими упражнениями у детей младшего школьного возраста (на примере плавания).– Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по физическому воспитанию и спорту по специальности 24.00.02 – Физическая культура, физическое воспитание разных групп населения.– Харьковская государственная академия физической культуры, Харьков, 2006.

На основании анализа научных источников определено понятие стимул как побуждающую причину к активному выполнению физических упражнений. Стимулы делятся на внешние и внутренние. Внутренние стимулы – интерес и мотивация к выполнению физических упражнений. Внешние стимулы определяются качеством физического воспитания школьников, стимулированием учебной деятельности детей, уровнем физического состояния, отношением семьи к физической культуре. Высшим уровнем является самостимулирование, что определяется самостоятельным выполнением физических упражнений.

Определенное влияние на стимулы физического воспитания школьников осуществляет социально-культурное пространство общества, состояние спортивных достижений и спортивно-массовой работы в стране и школе, уровень здоровья населения, содержание учебного материала, учебно-воспитательной системы школы, уровень профессионального мастерства учителя.

У детей младшего школьного возраста недостаточно формируются внутренние стимулы. Уровень интереса к физическому воспитанию и спорту у детей не высокий. С возрастом у школьников наблюдается тенденция к

снижению интереса и появлению негативного отношения к физической культуре.

Физическое состояние детей младшего возраста, как один из показателей внешних стимулов, характеризуется такими особенностями:

- физическое развитие детей постоянно, но неравномерно возрастает. Так, длина тела у мальчиков 7–10 лет увеличилась на 12 см, у девочек на 13,9 см. Масса тела мальчиков увеличилась на 5,04 кг, у девочек – на 7,08 кг. Аналогичные изменения произошли в показателях окружности грудной клетки. Эти показатели, в общем, отвечают возрастным нормам;

- у детей младшего школьного возраста прослеживается тенденция к повышению уровня физической подготовки.

В то же время, отрицательные результаты в сравнении с требованиями Государственных тестов и нормативов оценки физической подготовки населения Украины получили мальчики и девочки в таких тестах: подтягивание на перекладине; поднимание туловища в сед за минуту; бег 1000 м; наклон туловища вперед с положения сидя;

- результаты исследований свидетельствуют о том, что не умеют плавать (61,68–45,52 % – мальчики, 71,29–37,11 % – девочки). Только небольшое количество детей может проплыть от 10 м до 25 м (18,33–20,75 % – мальчики, 24,75–14,60 % – девочки).

- результаты обследования состояния сердечно-сосудистой и дыхательной систем у детей 7–10 лет свидетельствует о том, что средне-групповые показатели соответствуют нормам. В то же время у 12,82 % школьников артериальное давление выше, чем возрастные стандарты.

Большое значение для привлечения детей к систематическим занятиям физическими упражнениями имеет стимулирование учителем их учебной деятельности. Только 66,6 % преподавателей физической культуры со стажем работы 6–10 лет главным в своей деятельности считают формирование у детей заинтересованности к физической культуре. Установлено, что только 48,36 % специалистов для активизации деятельности учеников на уроках физической культуры систематически используют стимулирование. Часто педагоги используют одобрение, соревнование, оценку, тем самым, не обращая внимание на более широкий арсенал средств стимулирования деятельности учеников в процессе физического воспитания.

Результаты анкетирования свидетельствуют о том, что большинство родителей положительно относятся к желаниям детей систематически заниматься физическими упражнениями. Это создает положительные условия для привлечения детей к физическому воспитанию.

Экспериментальная технология формирования мотивации к занятиям физическими упражнениями у детей младшего школьного возраста средствами плавания включает систему принципов, педагогических условий, форм,

методов и приемов обучения. Она предусматривает создание положительного эмоционального фона на уроках физической культуры и внеклассной работы по физическому воспитанию, формирование у школьников специальных знаний и умений, стимулирования деятельности детей в процессе выполнения физических упражнений, привлечение школьников к самостоятельным занятиям физическими упражнениями, сотрудничество учителя и родителей в процессе физического воспитания.

Основные результаты исследования внедрены в практику работы общеобразовательных, спортивных школ, а также в учебный процесс студентов высших учебных заведений.

Ключевые слова: стимулы, физическое воспитание, формирование, плавание, учащиеся младшего школьного возраста, технология.

Bilityuk S.A. The formation of stimuli to the studies of physical exercises of pupils of younger school age (e.g. swimming).– Manuscript.

The dissertation for receive of scientific candidate's degree in the field of physical education and sport for specialty 24.00.02 – Physical culture, physical education of different groups of population.– Charkiv State Academy of Physical Culture, Charkiv, 2006.

The object of investigation – physical training of pupils of younger school age.

The aim of investigation – theoretical substantiation and experimental checking of technology of formation stimuli to the studies of physical exercises of pupils of younger school age.

The methods of investigation: theoretical analysis and generalization of literary sources, questionnaire, pedagogical gesture, anthropometrical and biological methods, pedagogical experiment, methods of mathematical statistics.

The structure-componental model of stimuli to the physical training of pupils younger school age is substantiated first in the dissertation. The technology of formation of stimuli to the studies of physical exercises of pupils of younger school age 7–10 years old of means swimming was worked out. The main results of investigation were established in the practical work of general education, sports schools and educational process of students at higher education.

Key words: stimuli, physical training, formation, swimming, younger school age pupils, technology.